

Ornitologický víkend – Musílkova cesta

David Zlomek

kresba skřivan polní

O víkendu jsem se zúčastnil ornitologické akce od ČSO, která se konala v Expediční základně Bílá Skála u Jindřichova Hradce v jižních Čechách. Akce byla určena pro děti i jejich rodiče a zaměřovala se na pozorování ptáků, jejich poznávání a ochranu. Celý víkend jsme strávili v přírodě, učili se nové věci a zažili spoustu zajímavých situací.

Kroužkování ptáků

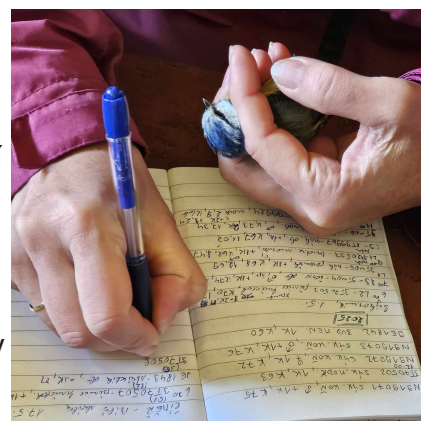
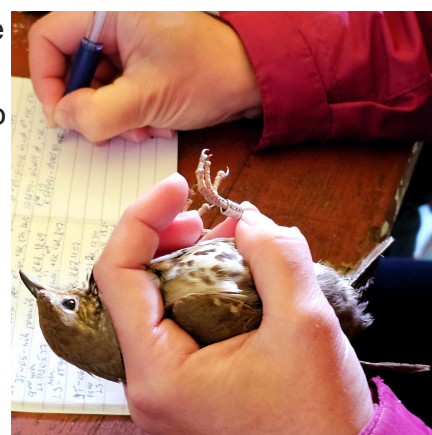
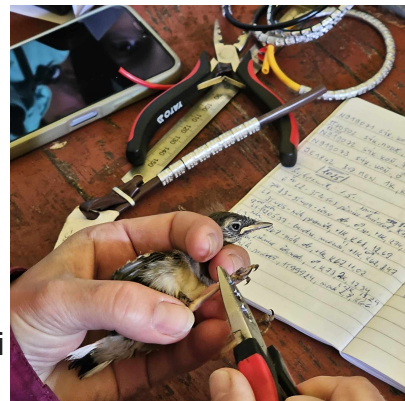
Jednou z hlavních činností během víkendu bylo kroužkování ptáků. Začínalo se časně ráno za svítání, kdy jsou ptáci nejaktivnější, ale kroužkování probíhalo opakovaně i během dalších částí víkendu. Ptáci se chytali do jemných sítí a odborníci jim dávali na nohu malý kroužek s číslem. Díky tomu se dá později zjistit, kam ptáci letí nebo jak dlouho žijí.

Pro mláďata ptáků se používají obarvené černé kroužky, protože lesklý kroužek by rodiče v hnízdě mohli považovat za trus a při čištění hnízda by s ním mohli mládě nechtěně vyhodit ven. Tento detail je velmi důležitý, protože lesklý kroužek by mohl mláďata ohrozit.

Zrovna se z hnízda vybatolila mláďata konipasa bílého, a jedno jsme mohli opatrně okroužkovat. Do sítí se během víkendu chytli například brhlík lesní, drozd zpěvný, červenka obecná, strnad obecný, střízlík obecný, sýkorka parukářka, sýkora modřinka, sýkora koňadra, budníček menší, pěnkava obecná, kos černý, pěnice černočelá nebo králíček obecný aj.

Každý pták se zapisoval do tzv. „ptačí občanky“, kam jsme psali druh, místo a čas odchyty, číslo kroužku, váhu (vážili jsme je v malém pohárku hlavou dolů), délku křídla, ocasu a nohy, pohlaví a stáří. Zajímavé bylo sledovat břicho ptáků – u některých šla vidět nažina, což je holé místo, kterým zahřívají vejce, u samců zase zduřelá kloaka a někdy i tukové zásoby.

Sýkorky při kroužkování vždy hodně kloaly – obzvlášť modřinky a koňadry, které si to nenechaly líbit. Střízlík obecný se v látkovém pytlíčku, kam se ptáci po odchyty na chvíli ukládají, pohyboval jako malá myška – hbitě a tiše. Bylo zajímavé pozorovat i samotné vypouštění okroužkovaných ptáčků zpět do

přírody. Někteří letěli při zemi mezi křoviny, hlavně ti, kteří žijí nízko v hustém porostu. Jiní zamířili vzhůru na stromy nebo do korun keřů.

Pozorování ptáků a hledání hnízd

Po kroužkování jsme se s ostatními dětmi rozdělili do skupin a šli jsme pozorovat ptáky do terénu. Pomocí dalekohledů a nahrávek jsme sledovali ptáky jako skřivana polního nebo budníčka menšího. Velmi zajímavé bylo také hledání hnízd a dutin, kde ptáci bydlí a vychovávají mláďata. Naučili jsme se, že ptáci často využívají přírodní dutiny v stromech nebo husté keře.

Pozorovali jsme dravce v letu, konkrétně poštolku a párek káňat. Prohlíželi jsme si peří různých ptáků a učili se rozpoznávat rozdíly mezi letkami dravců a nočních sov. Sovy totiž musí létat úplně neslyšně, proto mají na křídlech speciálně upravené peří, které tlumí zvuk. Také jsme zkoušeli přilákat dravce pomocí nahrávek jejich hlasů a atrapy vycpaného velkého výra. Hodně nás potěšilo, že se nám podařilo na hlas nalákat žluvu hajní, což byl opravdu velký zážitek.

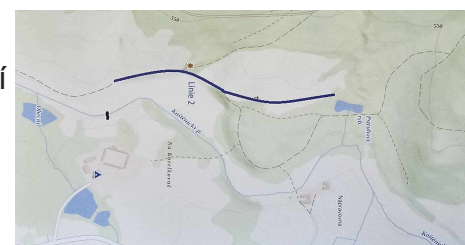
Dravci často polykají svou kořist celou, včetně kostí, srsti nebo peří. To, co jejich tělo nedokáže strávit, pak vyvrhnou v podobě vývržků. U sov bývají vývržky zachovalejší, protože jejich žaludeční šťávy nejsou tak silné jako u denních dravců, a proto v nich zůstávají i drobné kostičky nebo chlupy. Sovy se navíc často specializují na menší savce.

U druhů, které se živí hlavně hmyzem, například sýce rousného nebo sýčka obecného, obsahují vývržky zbytky hmyzích těl – hlavně tvrdé krovky a nožky, které se také nestráví.

Používali jsme při tom různé pomůcky – dalekohled, knihu o ptácích, zápisník, mobil, psací potřeby a mapu. Každý si zapisoval, co viděl a slyšel.

Výlet k rybníku

Odpoledne jsme se vydali na výlet k rybníku, kde jsme pozorovali vodní ptáky, jako například potápku roháče, kachny, lysky, volavky, labutě a husy. Nad námi poletovaly jiříčky a vlaštovky. Cestou jsme zahlédli páreček ledňáček říčních, kteří létali nízko nad hladinou. Byli nádherně zbarvení – zářivě modří a oranžoví. V letu jsme viděli čápa bílého i

čápa černého. Každý z nich má na spodní straně těla typickou černobílou kresbu, podle které se dají dobře rozeznat.

V dutinách stromů jsme zahlédli strakapouda a brhlíka. Brhlík je jediný náš pták, který dokáže šplhat hlavou dolů, což je pro něj typické. Na zídce z vyskládaného dřeva jsme pozorovali, jak dospělý rehek zahradní krmí svá mláďata, která hlasitě pokřikovala. Bavilo nás je sledovat.

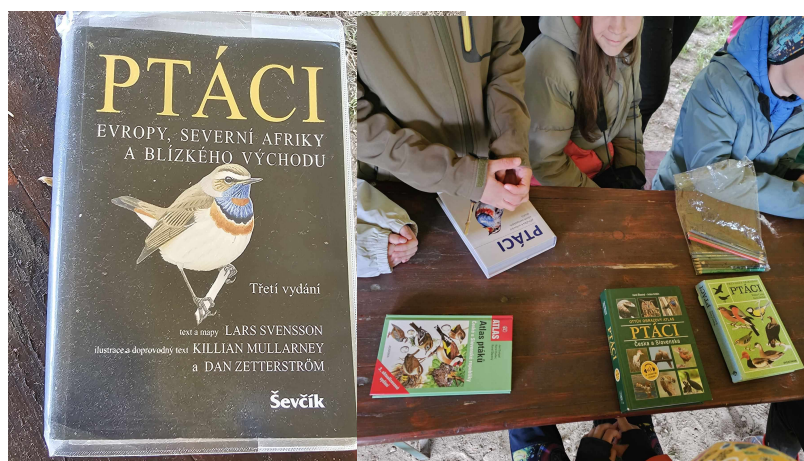
Na louce s remízky jsme poslouchali skřivana.

Večerní a noční pozorování

Večer jsme si udělali táborák a opékali špekáčky. Mezitím jsme zahlédli sluku lesní, která v letu vypadala jako holub, ale poznali jsme ji podle dlouhého zobáku a křiku.

Po setmění jsme se vydali na noční pozorování přírody. V trávě zablikalo pár larev světlušek, což vypadalo jako malá světýlka v trávě. Později jsme zaslechli chřástala polního, jehož hlas zní jako „krex-krex“, podobně jako když přejedete hřeben tvrdým předmětem. Zajímavé je, že chřástal je ohrožený pták, protože hnízdí na loukách, které se často sekají dříve, než se stihnou vylíhnout nebo vyrůst mláďata. Zemědělci proto dostávají finanční odměny, když sekání odloží až po hnízdění.

Závěr

Celý víkend byl moc zajímavý a přínosný. Nejvíc mě bavilo kroužkování pták, pozorování dalekohledem a že jsem poznal nové kamarády. Naučil jsem se poznávat různé druhy ptáků podle vzhledu i podle hlasu. Také jsem pochopil, proč je důležité ptáky chránit. Ornitologický víkend bych určitě doporučil každému, kdo má rád přírodu a zvířata.

